

บทที่ 3

ผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน

ผลการดำเนินงาน

นับตั้งแต่จัดตั้งการประปานครหลวงมา 17 ปี การประปานครหลวงต้องประสบผลขาดทุนในการดำเนินงานเรื่อยมา ซึ่งการขาดทุนสะสมจนถึงปี พ.ศ. 2526 มีถึง 1,975.2 ล้านบาท เหตุสำคัญเนื่องจากรายได้ค่าน้ำประปาได้เพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างต่ำประมาณ 15.86% (ปี พ.ศ. 2526 เทียบกับปี พ.ศ. 2525) เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน รวมค่าเสื่อมราคา และดอกเบี้ยเพิ่มถึง 20.16% (ปี พ.ศ. 2526 เทียบกับปี พ.ศ. 2525)

(ณ 30 กันยายน)

ปีงบประมาณ	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
รายได้จากการดำเนินงาน	378	421	454	697	977	878	1,202	1,393
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน	324	353	424	491	836	980	986	1,074
กำไร (ขาดทุน) จากการดำเนินงาน	54	68	30	206	141	(102)	216	319
<u>หัก</u> ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่าย								
ตัดจ่ายประจำปี	83	91	92	91	203	283	310	332
รายได้ (ค่าใช้จ่าย) ไม่เกี่ยว								
กับการดำเนินงาน	9	4	10	(16)	(212)	(380)	(244)	(200)
กำไร (ขาดทุน) สุทธิ	(20)	(19)	(52)	99	(274)	(765)	(338)	(213)
<u>หัก</u> เงินชดเชยจากรัฐบาล				195	359			
ถ้าไม่ได้รับเงินชดเชยจากรัฐบาล								
จะขาดทุนสุทธิ				(96)	(633)	(765)	(338)	(213)

ผลวิเคราะห์

เมื่อพิจารณารายได้และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ไม่รวมค่าเสื่อมราคาและดอกเบี้ย) การประปานครหลวงก็พอกำไรเหลืออยู่บ้าง แต่ไม่เพียงพอที่จะนำไปจ่ายค่าเสื่อมราคาและค่าดอกเบี้ย

เขียนจากการดำเนินงานตามปกติ แม้ว่าจะได้รับเงินชดเชยอัตราค่าน้ำบางแต่ก็ได้รับมาภายหลังที่
เกิดรายจ่ายจริง ทำให้การประสานครหลวงมีผลการขาดทุนสะสมมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน ซึ่ง
แสดงว่าเกิดความไม่มั่นคงในฐานะการเงินเป็นอย่างยิ่ง

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Ratio Analysis)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519 จนถึงปีงบประมาณ 2526
มีจุดหมายเพื่อทราบความแข็งแกร่งและจุดอ่อนทางการเงินของกิจการประสานครหลวง ในอันที่จะ
กำหนดวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมกับฐานะและสภาพทางการเงินของการประสานครหลวง
การวิเคราะห์นี้ยังช่วยในการควบคุมทางการเงิน เพื่อให้ทราบว่าความสามารถในการชำระหนี้
สัมรรถภาพในการหากำไร รวมทั้งประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์เป็นเช่นไร

การวิเคราะห์อัตราส่วนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ :-

1. อัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) อัตราส่วนนี้แสดงถึงความ
สามารถของกิจการในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ภายในกำหนดเวลา
2. อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio หรือ Leverage Ratio) เป็นอัตราส่วนที่ใช้
พิจารณาความเสี่ยงของเจ้าของในกรณีที่ใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้
3. อัตราส่วนแสดงสัมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratio) แสดง
ถึงประสิทธิภาพในการหากำไรของธุรกิจ โดยดูจากอัตราผลตอบแทนจากการขายหรือจากอัตรา
ผลตอบแทนจากการลงทุน
4. อัตราส่วนแสดงถึงสัมรรถภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratio หรือ
Activity Ratio) แสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมดของฝ่ายจัดการ
(รายละเอียดการคำนวณอัตราส่วนดูในภาพผนวก ก.)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปีงบประมาณ	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
หนี้สินและทุน								
เงินกองทุน	67.86	61.13	47.51	40.46	38.97	22.37	26.34	21.36
หนี้สินระยะยาว	23.84	30.80	39.40	46.88	51.24	65.63	62.46	63.08
หนี้สินหมุนเวียน	8.30	8.07	13.09	12.66	9.79	12.00	11.20	15.56
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	-	-	0.67	0.04	-	-	-	1.36
เจ้าหนี้การค้า	5.67	4.05	7.13	5.35	5.27	5.42	6.21	7.54
เงินประกันสัญญา	0.45	1.73	2.31	2.09	0.65	0.61	0.68	0.71
เงินประกันการใช้น้ำ และหนี้สินอื่น	1.84	1.60	1.28	1.15	1.19	1.17	1.05	1.01
หนี้สินระยะยาวครบกำหนด								
ชำระคืนใน 1 ปี	0.34	0.67	1.64	3.34	1.98	3.29	3.09	4.78
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	-	0.02	0.06	0.69	0.70	6.51	0.17	0.16
รวมหนี้สินและทุน	100	100	100	100	100	100	100	100

2. อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio หรือ Leverage Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้ทราบว่า อัตราความเสี่ยงของเจ้าหนี้มีมากเพียงไรในการที่เข้ามาลงทุนกับเจ้าของ เพื่อวัดฐานะการเงินของการประกอบการประปานครหลวง ในการที่เจ้าหนี้จะให้กู้เงินมาลงทุน อัตราส่วนที่ไ้ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

2.1 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt to Total Assets Ratio)

2.2 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Net Worth Ratio)

	ปีงบประมาณ								
อัตราส่วน	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (%)	0.32	0.38	0.42	0.59	0.61	0.78	0.74	0.79	
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ ถือหุ้น (%)	0.47	0.63	1.10	1.47	1.57	3.47	2.80	3.68	

ผลวิเคราะห์

จาก 2 อัตราส่วนข้างต้นนี้ การประมาณครหลวงมีหนี้สินที่ใช้ในการลงทุนในสินทรัพย์ ไม่ว่าจะเป็นเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมดหรือกับส่วนของเจ้าของ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519 - 2526 อยู่ในอัตราส่วนที่สูงขึ้น การลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดนั้น เป็นเงินทุนที่มาจากแหล่งกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ ดูจากการเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ ตารางที่ 3 ประกอบจะเห็นว่าในปี 2519 ถึง 2520 ส่วนของเจ้าของยังมีเปอร์เซ็นต์สูงกว่าหนี้สินทั้งหมด แต่เริ่มปี 2521 เปอร์เซ็นต์ของหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น และส่วนของเจ้าของลดต่ำลง และเป็นเช่นนี้มาจนถึงปี 2526 หนี้สินทั้งหมดมีถึง 78.64% ส่วนของเจ้าของมีแค่ 21.36% เมื่อเทียบกับสินทรัพย์ทั้งหมด

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ของสินทรัพย์ทั้งหมด หนี้สินทั้งหมดและส่วนของเจ้าของ

ปีงบประมาณ	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
สินทรัพย์ทั้งหมด	100	100	100	100	100	100	100	100
หนี้สินทั้งหมด	32.14	38.87	52.49	59.54	61.03	77.63	73.66	78.64
ส่วนของ เจ้าของ	67.86	61.13	47.51	40.46	38.97	22.37	26.34	21.36

3. อัตราส่วนแสดงสัมรรถภาพในการหากำไร (Profitability Ratio)

เป็นการพิจารณาผลการดำเนินงานทั้งหมดของ การประมาณครหลวงซึ่งปกติอัตราส่วนแสดง สัมรรถภาพในการหากำไร จะวิเคราะห์กำไรขั้นต้นก่อนหักค่าเสื่อมราคา เนื่องจากค่าเสื่อมราคา เป็นรายจ่ายที่ไม่ใช่ตัวเงิน ส่วนรายการดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมเป็นรายจ่ายที่เป็นตัวเงินเพิ่ม ขึ้นอย่างรวดเร็วทุก ๆ ปี จนทำให้การประมาณครหลวงประสบผลขาดทุน อัตราส่วนที่ใช้ในการ วิเคราะห์ คือ

- 3.1 กำไรขั้นต้นต่อค่าขาย (Gross Profit Margin)
- 3.2 อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (Net Profit Margin)
- 3.3 กำไรขั้นต้นต่อสินทรัพย์รวม (Gross Profit Rate of Return)
- 3.4 อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Rate of Return on Total Assets)
- 3.5 อัตราผลตอบแทนจากส่วนของเจ้าของ (Rate of Return on Net Worth)
- 3.6 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Rate of Return on Investment)

ปีงบประมาณ

อัตราส่วน	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
กำไรขั้นต้นต่อค่าขาย (%)	17.35	18.93	8.07	51.66	30.02	-	18.81	25.58
อัตราผลตอบแทนจากค่าขาย (%)	-	-	24.6	-	-	-	-	-
กำไรขั้นต้นต่อสินทรัพย์รวม (%)	2	1.79	.56	3.14	1.95	-	2.21	2.81
อัตราผลตอบแทนจาก-								
สินทรัพย์ (%)	-	-	-	1.5	-	-	-	-
อัตราผลตอบแทนจากส่วน-								
ของเจ้าของ (%)	2.63	2.94	1.19	7.77	5.01	-	8.41	13.41
อัตราผลตอบแทนจาก-								
การลงทุน (%)	-	-	-	7.88	-	-	-	-

ผลวิเคราะห์

จากอัตราส่วนตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 แสดงว่า การประปานครหลวง มีการดำเนินงานดีขึ้นเมื่อคิดจากกำไรขั้นต้นต่อค่าขาย เพราะการดำเนินงานได้กำไรตลอด และอยู่ในอัตราส่วนที่น่าพอใจ

อัตราส่วนผลตอบแทนจากค่าขาย คำนวณได้เฉพาะปี 2522 เพราะเป็นปีที่ไม่ขาดทุน ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ส่วนปีอื่น ๆ ขาดทุนหมด จึงไม่คิดอัตราส่วนออกมา

กำไรขั้นต้นต่อสินทรัพย์รวมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 อัตราส่วนนี้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ก็เช่นเดียวกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากค่าขาย คือเมื่อคำนวณจากกำไรสุทธิแล้วไม่มีกำไรสุทธิเลย มีแต่ขาดทุน แต่ในปี 2522 ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลจึงคำนวณอัตราส่วนออกมาได้

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 ก็ดีขึ้นเป็นลำดับเช่นเดียวกัน

อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน เป็นอัตราส่วนที่คำนวณจากกำไรก่อนหักดอกเบี้ยหารด้วยส่วนเฉลี่ยของสินทรัพย์ทั้งหมด และก็คำนวณได้เฉพาะปี 2522 เช่นเดียวกัน

4. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratio หรือ Activity Ratio)

เป็นการพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของการประกอบธุรกิจว่าเป็นอย่างไร บรรลุเป้าหมายในการจัดการหรือไม่ อัตราส่วนที่ใช้ในการวิเคราะห์

- 4.1 อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (Accounts Receivable turnover Ratio)
- 4.2 อัตราส่วนระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (Average Collection Period Ratio)
- 4.3 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (Fixed Assets turnover Ratio)
- 4.4 อัตราการหมุนเวียนสินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets turnover Ratio)
- 4.5 อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Assets turnover Ratio)

อัตราส่วน	ปีงบประมาณ							
	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526
อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (ครั้ง)	1.69	2.14	2.55	3.06	3.55	3.24	4.07	4.86
อัตราส่วนระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ (วัน)	215	171	143	119	103	112	89	75
อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (ครั้ง)	0.14	0.11	0.8	0.9	0.7	0.10	0.12	0.12
อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์หมุนเวียน (ครั้ง)	0.35	0.46	0.52	0.44	0.57	1.15	1.37	1.54
อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (ครั้ง)	0.10	0.09	0.07	0.55	0.06	0.09	0.11	0.11

ผลวิเคราะห์

จากอัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ นั้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 นั้น จำนวนครั้งในการหมุนเวียนมีมากขึ้นเรื่อย ๆ แสดงว่าลูกหนี้การค้าสุทธิเพิ่มขึ้นน้อยกว่ารายได้ค่าน้ำและรักษามาตรฐานสุทธิที่เพิ่มขึ้น

อัตราส่วนระยะเวลาเฉลี่ยในการเก็บหนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 นั้นจำนวนลดลงเรื่อย ๆ จนถึงปี 2526 เท่ากับ 75 วัน แต่ก็ยังสูงกว่าเป้าหมายที่การประปาตั้งไว้แค่ 60 วัน

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 อยู่ในเกณฑ์ขึ้น ๆ ลง โดยเฉพาะในปี 2523 มีอัตราการหมุนเวียนต่ำที่สุด เพราะว่าเป็นปีที่มีการลงทุนในโรงกรองน้ำบางเขน ทำให้สินทรัพย์ระหว่างก่อสร้างมีมากขึ้น จึงทำให้อัตราส่วนต่ำที่สุด

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์หมุนเวียน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 ตีขึ้นเรื่อย ๆ

อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2519-2526 อยู่ในเกณฑ์
ขึ้น ๆ ลง ๆ โดยเฉพาะในปี 2522 มีอัตราการหมุนเวียนสูงที่สุด และปี 2523 มีอัตราการหมุน
เวียนต่ำที่สุด เพราะได้มีการลงทุนในโรงกรองน้ำบางเขน

ภาวะด้านการเงิน

การทางการเงินในบัลลูนของการประปานครหลวง มีผลสืบเนื่องมาจากการกู้เงินมาลงทุนในโครงการแผนหลักระยะแรกช่วงที่หนึ่ง ซึ่งขณะนี้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว นอกจากนี้ยังกู้เพิ่มเติมมาใช้ลงทุนในโครงการตามแผนหลักระยะแรก ช่วงที่สองกับโครงการปรับปรุงท่อประปา ซึ่งมีเงินต้นคงค้างอยู่ ณ 31 กรกฎาคม 2526 เป็นเงิน 7,920.7 ล้านบาท เป็นภาระที่ต้องใช้คืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยไม่น้อยกว่าปีละ 1,000 ล้านบาท ประกอบกับปีงบประมาณ 2527-2528 ยังมีภาระที่จะต้องกู้เพิ่มเติมอีก 992.1 ล้านบาทเพื่อดำเนินงานโครงการแผนหลักระยะแรกช่วงที่สองให้แล้วเสร็จ

จากการที่การประปานครหลวงยังไม่ได้รับการพิจารณาให้ขึ้นอัตราค่าน้ำเพื่อให้มีรายได้เพียงพอแก่ต้นทุนรายจ่ายในการดำเนินงาน และชำระคืนหนี้เงินกู้กับดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น และโดยที่ขณะนี้ต้นทุนต่อหน่วยขายในปี 2525 และปี 2526 เท่ากันคือ 4.96 บาทต่อลูกบาศก์เมตร ขณะที่ราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 (ฝ่ายบัญชีและการเงินการประปานครหลวง) ซึ่งแสดงว่า อัตราขายน้ำประปา ลูกบาศก์เมตรจะต้องขาดทุนเงินสดประมาณไม่น้อยกว่า 1 บาทต่อลูกบาศก์เมตร บัลลูนค่าใช้จ่ายตามภาวะเศรษฐกิจมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่า การประปานครหลวงจะได้ปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานจนสามารถลดต้นทุนการดำเนินงานได้บ้างก็ตาม ก็ยังไม่พอกับภาระค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าดอกเบี้ยไม่น้อยกว่า 1.02 บาทต่อลูกบาศก์เมตร จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการบริหารด้านการเงินอย่างมากแม้ว่าการประปานครหลวงจะได้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการกู้เงินระยะสั้นในวงเงินถึงปีละ 700 ล้านบาทแล้วก็ตาม ก็ยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาทางการเงินที่การประปานครหลวงประสบปัญหาอยู่ โดยเฉพาะการประปานครหลวงจะต้องลงทุนเพิ่มเติมในโครงการแผนหลักระยะที่สองซึ่งจะเริ่มโครงการต่อเนื่องกับโครงการระยะแรกช่วงที่สอง ตั้งแต่ปีงบประมาณปี 2528 เป็นต้นอีกด้วย

ตารางที่ 4 สรุปอัตราส่วนทางการเงินของการประปานครหลวง ปีงบประมาณ 2519-2526

ปี	อัตราส่วน แสดงสภาพ คล่อง	อัตราส่วนหนี้สิน		อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร						อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน				
	อัตราส่วน ทุนหมุน เวียน	อัตราส่วน หนี้สินต่อ สินทรัพย์ รวม	อัตราส่วน หนี้สินต่อ ส่วนของ เจ้าของ	กำไรขั้นต้น ต่อ ค่าขาย	อัตราผล ตอบแทน จาก ค่าขาย	กำไรขั้นต้น ต่อ สินทรัพย์ รวม	อัตราผลตอบแทนจาก สินทรัพย์ รวม	อัตราผล ตอบแทน จากส่วน ของเจ้าของ การลงทุน	อัตราผลตอบแทนจาก ทุน	อัตราการ หมุนเวียน ของถูกหนี้ ของถูกหนี้	อัตราส่วน ระยะเวลา ในการ เก็บหนี้	อัตราส่วน การหมุน เวียนของ สินทรัพย์ ถาวร	อัตราส่วน การหมุนเวียน ของสินทรัพย์ หมุนเวียน	อัตราส่วน การหมุนเวียน ของสินทรัพย์ รวม
2519	3.45	0.32	0.47	17.35	-	2	-	2.63	-	1.69	215	0.14	0.35	0.10
2520	2.47	0.38	0.63	18.93	-	1.79	-	2.94	-	2.14	171	0.11	0.46	0.09
2521	0.99	0.42	1.10	8.07	-	0.56	-	1.19	-	2.55	143	0.8	0.52	0.07
2522	1.05	0.59	1.47	51.66	24.6	3.14	1.5	7.77	7.88	3.06	119	0.9	0.44	0.56
2523	1.12	0.61	1.57	30.02	-	1.95	-	5.01	-	3.55	103	0.7	0.57	0.06
2524	0.65	0.78	3.47	-	-	-	-	-	-	3.24	112	0.10	1.15	0.09
2525	0.70	0.74	2.80	19.81	-	2.21	-	8.41	-	4.07	89	0.12	1.37	0.11
2526	0.45	0.79	3.68	25.38	-	2.81	-	13.14	-	4.86	75	0.12	1.54	0.11